

af Gammeltoft-Hansen (11). Han når dog ikke frem til egentlig at forholde sig til problemet, fordi provokatoranvendelse ikke falder inden for hans definition af »straffeprocessuelle tvangsindgreb«, som er hans emne. Men siger dog, at »derfor kan det udmærket tænkes, at dette og andre »aktive« efterforskningsmidler bør undergives regulering og begrænsning.«

Det bidrager ikke til at afklare den gældende retstilstand, når justitsministeren blot vil svare (9), dels at der ikke findes retningslinier, dels at anvendelse af agenter til at fremkalde en forbrydelse, som ellers ikke ville være blevet begået, ikke er tilladt.

Det bidrager endnu mindre til klarhed, når det viser sig, at svaret må bero på nogle højt spidsfindige og i øvrigt tilsyneladende tidsafhængige fortolkninger af udtrykkene »fremkalde« og »ellers ikke ville være blevet begået«.

Helt uigennemskueligt – eller måske først rigtig klart? – bliver det, når justitsministeriet ved fuldmægtig Henning Fode over for Ritzaus Bureau oplyser, at »der ikke findes bestemmelser, som forbyder politiet at fremkalde forbrydelser, der ellers ikke ville være blevet begået.«! (8).

Kallehaug når frem til den konklusion, at da »brugen af agenter ikke er forbudt, har politiet allerede af denne grund lov til at anvende dette efterforskningsmiddel.« (2). Tilbage bliver så, at agenten undervejs kan have begået strafbare handlinger, men her er situationen åbenbart den, at eftersom det beror på *politiets* indsats, om han pågribes, og eftersom det beror på *politiets* (anklagemyndighedens) afgørelse, om der rejses sag mod ham, så har spørgsmålet nærmest kun teoretisk interesse.

Det ser ud til, at end ikke den *teoretiske* side af sagen er afklaret ved domstolene. Det synes politadvokat Volmer Nissen ganske vist at mene (ref. 3, side 404, højre spalte). Han har desuden på et offentligt møde i Juridisk Diskussionsklub, marts 1981, givet udtryk, at politiet havde fået domstolernes godkendelse af anvendelse af provokation i et vist omfang. Rothenborg har imidlertid påpeget, at landsretten i den sag, som Nissen især lægger til grund for sin opfattelse, *ikke* tager stilling til byrettens godkendelse, at retsformanden ved domsafsigelsen udtalte, at »landsretten ikke har villet tage stilling til det foreliggende krav om en godkendelse af fremgangsmåden og har ladet byrettens godkendelse udgå«, samt at han tilføjede: »Det må man gå andre steder hen med.«

Det forekommer rimeligt – som Rothenborg gør – at slutte, at »andre steder« herefter kun kan væ-

re lovgivningsmagten. Et så fundamentalt retsplejesspørgsmål som anvendelse af politiprovokatører og reglerne for denne anvendelse bør ikke kunne besluttes administrativt i justitsministeriet.

Muligheden for begrænset anvendelse

I den diskussion, der har været ført mellem politifolk, dommere og forsvarsadvokater i de seneste år, har der været forskellige forslag fremme om regulering af anvendelsen af »agents provocateurs«, dels ved at begrænse anvendelsen til bestemte, særlig alvorlige straffelovovertrædelser, dels ved at opstille nærmere betingelser for selve agentvirksomheden.

Hvad *anvendelsesområdet* angår, samler interessen sig om narkotikakriminaliteten.

De *nærmere betingelser* for selve agentvirksomheden er især søgt konkretiseret af Kallehaug (2), som opstiller syv punkter. De vigtigste – og i forhold til politiets ønsker mest kontroversielle – er, *at* agenten ikke må fremkalde en forbrydelse, som ikke ville være blevet begået alligevel, *at* agenten altid skal være en politimand, og *at* agenten skal føres som vidne i retten under sagen mod »hovedmanden«.

Disse afgrænsninger og betingelser er nok det skrappeste, der kan opstilles, *hvis* der skal gives plads for provokatoranvendelse overhovedet. Samtidig forekommer det os, at Kallehaug argumenterer så overbevisende for de opstillede betingelser og påviser så vidtrækkende følger for retssikkerheden, hvis de ikke håndhæves, at mere lempelige betingelser må betragtes som helt uantagelige. Derfor er det vigtigt nærmere at diskutere netop *disse* afgrænsninger, præciseringer og betingelser.

Vi mener ikke, at de er anvendelige.

Diskussion af de tre betingelser

Den første betingelse: at politiprovokatører ikke må fremkalde en forbrydelse, som ikke ellers ville blive begået, synes alle at være enige om. Dette er imidlertid kun tilsyneladende. Et nærmere eftersyn viser, at i hvert fald politiets og justitsministeriets tilslutning til denne betingelse bygger på temmelig spidsfindige fortolkninger. I de allerede af politiet gennemførte og af justitsministeriet godkendte tilfælde af provokatoranvendelse forekommer der eksempler, a) hvor ingen af de senere dømte var i besiddelse af stoffet på det tidspunkt, da agenten trådte aktivt ind i forløbet, men fremskaffede det på foranledning af agentens bestilling, og end ikke kunne fremskaffe så meget, som agenten havde